

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Quæstio II. Utrum in statu naturæ lapsæ ad merendum, & demerendum
necessaria sit libertas indifferentiæ activæ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

ubi omnibus ad agendum prærequisitis instructa est; & solum causa necessaria est, quæ, ubi proximam ad agendum sufficientiam habet, necessariò agit.

QUAESTIO II.

Utrum in statu naturæ lapsæ ad merendum, & demerendum necessaria sit libertas indifferentiæ?

Ad merita hominis lapsi vel demerita sufficere 74.
 libertatem spontaneitatis, sive à coactione, putabat *Jansenius*, & liquet ex 3tia illius propositione damnata: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Redivivus nempe hic in *Jansenio* fuit uterque *Hæresiarcha, Lutherus, & Calvinus*, quorum iste L. 2. de *lib. arb.* dixerat: *Si coactioni opponitur libertas, liberum esse arbitrium, & fautor, & constanter adsevero, ac pro hæretico habeo, quisquis secus sentiat; ille verò constanter adfernit voluntarium ac liberum unius ejusdemque notionis esse.*

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non sufficit libertas à coactione, sed requiritur libertas à simplici necessitate, sive absolutâ, sive relativâ. Nam ipsa S. Scriptura rationem meriti & demeriti passim repetit ex libertate indifferentiæ, veluti *Eccli. 31. Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit; ideo stabilita sunt bona illius in Domino.* Accedit unanimis PP. consensus. 75. Ho. mo lapsus ut meretur, debet esse liber.

fus. *Nihil esset in illis laude dignum* (inquit S. JUSTINUS in *Apolog.* ad Senat.) *nisi facultatem haberent, qua se in utramque partem converterent.* S. HIERONYMUS L. 2. advers. *Jovinianum* ait: *Liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin ubi necessitas est, nec damnatio, nec corona est.* Id ipsum conficitur ex damnatione proposit. 67. *Baji*, quæ est: *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit; & 3tæ Jansenii: Ad merendum, & demerendum, &c.* ut supra. Quæ quidem cum damnata sit ad mentem, & sensum *Jansenii* in ejus Libro expressum, ut declaravit CLEMENS XI. in Bulla: *Vineam Domini Sabaoth*; sequitur ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiri libertatem à necessitate non solum absoluta, sed etiam relativa, qua homo in systemate *Jansenii* jam in bonum, jam in malum necessario rapitur per alternativè superiorem delectationem, cœlestem aut terrenam. Nempe necessitas hujusmodi relativa non minùs, ac illa absoluta *Lutheri & Calvinii*, re ipsa tollit veram libertatem indifferentiæ in Sacris Literis adsertam, & in Synodo *Tridentina* roboratam, eoquod voluntas sic relativè determinata ad unum, æque parum habeat potentiam proximè expeditam ad oppositum; ac simpliciter & absolutè necessitata. Videantur dicta in *Tract.* de *grat. num.* 358. & 415. Confirmatur adsertum ratione: meritum est veluti pretium pro mercede, aut præmio; igitur in dominio nostro esse debet actio quævis meritoria: demeritum verò essentialiter est actus imputabilis ad culpam & pœnam, quo autem pacto nobis ita impu-

imputari queat actio, ad quam antecedenter necessitati sumus? communis certè hominum sensus fert, in laudem, aut vituperium verti posse nemini, qui, quod egit, non potuit non facere; aut qui omisit, quod facere nullâ ratione potuit. Quæ omnia complectitur S. THOMAS q. 6. de malo, his verbis: *Quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate movetur ad aliquid eligendum, nec tamen ponebant, quod voluntas cogeretur . . .* Hæc autem opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti & demeriti in humanis actibus. Non enim videtur esse meritorium, vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit . . . Non solum contrariatur Fidei (hæc opinio) sed subvertit omnia principia Philosophiæ moralis. Si enim non sit liberum aliquid in nobis; sed ex necessitate movetur ad volendum, tollitur deliberatio, exhortatio, præceptum & punitio, & laus, & vituperium.

Obj. I. Ad merendum, vel demerendum sufficit vera, & essentialis libertas: hæc autem compatitur naturalem necessitatem. Resp. Synodus TRIDENTINA damnavit Lutherum, & Calvinum tamquam hæreticos, eoquod negarent veram libertatem: uterque autem Hæresiarcha non negavit libertatem spontaneitatis in homine lapsio; igitur nec ista est vera & essentialis libertas. Idem eruitur ex damnatione proposit. 3tæ & 6tæ Baji, quarum prior: *Quod voluntarie fit, etsi necessariò fiat; libere tamen fit;* posterior sic habet: *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* Item ex damn. 3tia Jansenii. Sed & PP. procul dubio de vera & essentiali libertate disseruerunt,

quam in potestate agendi, & non agendi dixerunt sitam esse. Sed esto, sita sit essentialis libertas in motu spontaneo voluntatis, sive in immunitate à coactione; adhuc de Fide est, ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ requiri libertatem indifferentiæ, ut patet ex dictis.

Obj. II. S. THOMAS in 2. dist. 25. q. un. ait: *liberum arbitrium dicitur ex eo, quòd cogi non potest.* Et q. 10. de pœnit. a. 2. inquit: *quòd naturalis necessitas libertati voluntatis non repugnet, quia libertas violentiæ & coactioni opponitur.* Et in 3. dist. 18. a. 2. ad 5. sic habet: *Dicendum, quòd etiamsi liberum Christi arbitrium esset determinatum ad unum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest; tamen ex hoc amittit libertatem, aut rationem laudis sive meriti, quia in illud non coactè, sed sponte tendit, & ita est actûs sui dominus.* Ergo. Resp. Ad Ium. τò cogi idem hic videtur significare, quod necessitari, nam idem S. D. I. p. q. 83. a. 3. in ☉. ait: *Quidquid repugnat electioni, repugnat libero arbitrio.* Et I. 2. q. 13. a. 2. Brutis, inquit, *animantibus electio non convenit, quia illarum appetitus sensitivus est determinatus ad unum particulare secundum ordinem naturæ.* Rursus I. p. q. 19. a. 1. ait: *Liberum arbitrium habemus respectu eorum, quæ non necessariò volumus, vel naturali instinctu.* Et a. 3. *Liberi arbitrii dicimur, quia possumus unum recipere alio recusato.* Ulteriùs L. 1. contr. Gent. c. 68. ita differit: *Dominium, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus potestate est velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis*

ad

ad unum, & violentiam causæ exterioris agentis.
 Ad 2dum. Loqui videtur S. D. de libertate spontaneitatis, cui sola violentia opponitur. Ad 3tium. Tametsi Christus esset necessitatus ad amandum Deum secundum se, & hoc sensu ad unum numero; adhuc tamen erat liber ad amandum ex uno vel pluribus motivis, cum hac vel illa actûs intentione, hoc aut illo tempore, sicque rationem laudis & meriti non amisit. Atque hic videtur sensus fuisse Doctoris Angelici. Nec obest, quòd dicat: *quia in illud non coactè, sed sponte tendit;* videntur enim hæc verba idem sonare, ac *necessariò, & libere,* quia addit: *& ita est actûs sui dominus;* actuum autem necessariorum domini non sumus, ut ipse ait 1. p. q. 82. a. 1. *Sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere.*

Obj. III. Inter cæteras rationes, cur ad merendum & demerendum necessaria sit libertas indifferentiæ, est quoque ista: quia alioquin actus meritorii, aut demeritorii non essent morales, cum actus spontanei, & necessarii, utpote invariabiles, à regulis morum dirigi nequeant; hæc autem ratio est nulla, quia (ut loquitur S. THOMAS in 2. dist. 40. q. 1. a. 1.) *actus sunt in genere moris ex hoc, quòd sunt voluntarii.* Et q. 6. a. 2. ad 3. *Laus, inquit, & vituperium consequuntur actum voluntarium secundum perfectam voluntarii rationem, qualis non invenitur in brutis.* Item in 3. dist. 12. q. 2. a. 1. ad 3. ait, quòd *impotentia coactionis, quæ opponitur voluntario, tollit rationem meriti, & demeriti; non impotentia, quæ est ex perfectione in bonitate vel malitia, quia hæc vo-*

luntarium non tollit, sed ponit voluntatem confirmatam in bono. Ergo. Resp. Ad 1mum & 2dum. S. D. loquitur de voluntario perfecto hominis viatoris, quod cum libertate indifferentiæ semper conjunctum est. Ad 3tium. Ex verbis postremis istud tantum conficitur, libertatem contrarietatis ad libertatis essentiam non pertinere, ut patet in Christo, de quo *cit. a.* quærit, utrum peccare potuerit?

Obj. IV. S. DAMASCENUS L. 3. de Fide c. 14. ait: *Arbitrii libertas nihil aliud est, quam voluntas.* S. ANSELMUS L. de Concordia q. 1. c. 2. docet: *Ex libertate fit, quod fit ex voluntate.* S. BERNARDUS de lib. arb. c. 1. *Ubi voluntas, ibi libertas; & hoc est, quod dici puto liberum arbitrium.* S. PROSPER L. contra Collatorem c. 19. liberum arbitrium definit, *quod fit rei sibi placitæ spontaneus appetitus.* Ergo. Resp. Ad 1mum. S. P. per voluntatem intelligit potestatem agendi, & non agendi, quia ibid. ex instituto probat, hominem suas actiones ita in potestate habere, ut illas pro arbitrio facere, & non facere possit. Ad 2dum. S. D. Similiter per voluntatem intelligit facultatem agendi & non agendi, aitque ibid. libertati oppositam esse solam coactionem, *h. e.* necessitatem antecedentem; necessitatem verò consequenter non esse propriè necessitatem, *quia illam facit ipsa voluntatis libertas.* Ad 3tium Doctor mellifluus L. de grat. & lib. arb. libertatis in utrumvis inclinandi potestatem ita describit: *Nunc igitur ex eo potius liberum arbitrium dicitur; quod siue in bono, siue in malo, æque liberam facit voluntatem, cum nec bonus quispiam, nec item malus*
dicit

dici debeat, aut esse valeat, nisi volens. Qua autem ratione se habeat voluntas, ut ad utrumque libere se moveat, ita exponit: Tali jam ratione non incongruè dicitur ad bonum se, & ad malum habere æqualiter, quòd utrobique videlicet par sit ei non quidem in electione facilitas, sed in voluntate libertas. Illa verò æqualitas quid est nisi indifferentia ad utrumque, sive libertas à simplici necessitate? Nemo proinde putet (ait ibid.) ideo dictum liberum, quod æquã inter bonum & malum potestate, aut facultate versetur: cùm cadere quidem per se potuerit, non autem resurgere nisi per Domini spiritum. Alioquin nec Deus, nec Angeli Sancti, cùm ita sint boni, ut non possint esse mali; nec prævaricatores item Angeli, cùm ita sint mali, ut jam non valeant esse boni; liberi arbitrii esse dicuntur. Sed & nos illud post resurrectionem amissuri sumus, quando utique inseparabiliter alii bonis, alii malis admixti fuerimus. Ubi S. D. verissimè ait, libertatis naturam & essentiam in eo positam non esse, ut æqualiter in malum bonumve impelli queat; hoc enim libero Dei arbitrio non convenit; quamvis liberum creaturæ arbitrium suoapte nutu postulet, ut in utrumlibet moveri possit, habitis sc. omnibus prærequisitis. Itaque per voluntatem loc. objecto facultatem ad utrumque intelligit, dicens ibid. Ex eo potius liberum arbitrium dicitur, quod sive in bono, sive in malo æque liberam facit voluntatem.

Obj. V. S. IRENAEUS L. 4. c. 71. ait, liberum hominem ab initio esse factum, habentem suam potestatem, sicut & suam animam, ad utendum sententiã Dei voluntariè, & non coactum à De.

Vis enim à Deo non fit. Igitur ea duntaxat vis libertati repugnat, qua fit aliquid nolentibus nobis. *Resp.* Vis & coactio à S. Patre pro ea necessitate fumitur, quæ voluntatem ineluctabiliter ad unum determinat, sive interna sit, qua quis sponte unum aliquid adsciscit, alterius detractâ potestate, uti in fatali necessitate contingere ajebant gentiles Philosophi; sive externa sit, & voluntatem alioqui liberam, invitam ramen & renitentem vi quadam majore compellat. Intelligit inquam S. P. vim ejusmodi, quæ indifferentem voluntatis libertatem impedit; ait enim: *Dedit ergo Deus bonum, quemadmodum & Apostolus testificatur in eadem epistola.* Et qui operantur quidem illud, gloriam & honorem percipient; quoniam operati sunt bonum, cum possunt non operari illud. Hi autem, qui illud non operantur, judicium justum recipient Dei; quoniam non sunt operati bonum, cum possint operari illud. Et propter hoc consilium quidem bonum dat omnibus. Posuit autem in homine potestatem electionis. Deus consilium dat homini; homo quod vult, eligit.

Obj. VI. Amor beatificus est moralis & honestus ac laudabilis, tametsi necessarius sit. *Resp.* Est laudabilis *objective*, inquantum est conformis naturæ rationali, & Beatum in genere morum reddit bonum, dignumque, cui laus idcirco tribuatur. Non tamen est laudabilis hoc sensu, quòd ad meritum imputari possit, quia, ut aliquid verè, ac propriè meritorium sit, ex definitione certa, & indubitata Ecclesiæ requiritur, ut libere & elective ponatur ab homine. Hinc adeò actus externus ab homine viatore positus, quia in se liber non est, sed

sed denominativè tantùm, nonnisi improprie meretur; aliquando tamen dicitur augere meritum, non ratione sui, sed inquantum est occasio, ut generosior sit actus internus voluntatis.

Inst. 1. Inter errores *Petri Abailardi* 13tius est, quòd sola voluntas à Deo aternaliter remuneratur sive ad bonum, sive ad malum; quodque propter opera nec peior, nec melior efficiatur homo, nisi fortè, dum operatur, ejus voluntas augetur. *Resp.* *Abailardum* intellexisse opera cum actu interno conjuncta, deducitur ex errore ejus 19no: *Neque opus, neque voluntas, neque concupiscentia, nec delectatio, quæ movet eam, peccatum est, nec debemus illam extinguere.* Cæterà actus externi in confessione exponi debent, quia alioquin Confessarius volitionem efficacem ab inefficaci discernere non posset. His ipsis censuræ infliguntur, eoquod actus interni efficaciam prodant.

Inst. 2. Actus externi prohibentur ut distincti ab actibus internis, ut liquet ex præceptis Decalogi. *Resp.* Prohibentur non ratione sui, sed ratione actus interni: cum enim sint objecta difformia rectæ rationi (quæ sc. in Decalogo prohibentur) sit, ut, qui ista sectatur, & amplectitur, re ipsa legem animo prævaricetur; ex quo ipso capite actus externi merito vetantur. Aliàs præcipiuntur, tum quia maxime serviunt ad rectam gubernationem, & disciplinam externam, atque etiam ad ædificationem aliorum; tum quia actus interni non modò adfectivè, sed etiam effectivè efficaces præcepti sunt. Cæterà actus externi satisfactionem proprie dictam non augent, hæc enim est obsequium offenso voluntariè exhibitum, cujusmodi non est actus exter-

nus. Quamvis augeant fatispassionem, quæ est pe-
pessio etiam invita pœnæ ob culpam. Laureola
martyrii equidem non datur nisi subeunti marty-
rium, quin tamen actus hic externus illam merea-
tur; neque enim Laureola respondet actuali mar-
tyrio tamquam merito, sed tamquam conditioni,
sine qua non obtinetur.

Obj. VII. Omnis actus imperatus à voluntate
est essentialiter liber: sed omnis actus voluntarius
est imperatus à voluntate. *Resp.* Ille actus dicitur
propriè imperatus à voluntate, qui ita subjacet im-
perio voluntatis, ut isto absente non fieret. Jam
verò actus necessarius ex necessitate antecedente,
tametsi voluntarius sit, ex tali imperio non proce-
dit; igitur nec propriè imperatus dici debet.

Q U A E S T I O III.

*Qua fuerit mens S. Augustini circa libertatem
in statu natura lapsæ?*

76. **T**ametsi clarissima sint S. Patris testimonia, qui-
bus liberum hominis lapsi arbitrium explicat,
ut cum L. 5. de civ. c. 10. *multa nos facere dicit,
quæ si nollemus, non utique faceremus. Quo pri-
mitus pertinet & ipsum velle: nam si volumus,
est; si nolumus, non est: non enim vellemus, si
nollemus.* Et L. I. *Retract. c. 15. voluntatem
esse liberam ad faciendum, & ad non faciendum
animi motum; hæc tamen, & hujusmodi alia ita
Fanseniani accipiunt, ut ambo illa, hoc vel illud,
agere & non agere, seorsim ac separatim, non
verò conjuncta, libero arbitrio & voluntati subji-
ciant.*